

травень 2023

Клінічна та профілактична медицина

Державна наукова установа «Науково-практичний центр профілактичної та клінічної медицини» Державного управління справами

Clinical and Preventive Medicine

State Institution of Science
«Research and Practical Center
of Preventive and Clinical Medicine»
State Administrative Department

2(24)

ISSN 2616-4868

www.cp-medical.com

УДК 616-006.81+616-055
[https://doi.org/10.31612/2616-4868.2\(24\).2023.08](https://doi.org/10.31612/2616-4868.2(24).2023.08)

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ РЕГІОНАЛЬНИХ ТА ВІКО-СТАТЕВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЗАХВОРЮВАНOSTІ НА МЕЛАНOMУ В УКРАЇНІ ПРОТЯГОМ 2010-2020 РР.

Н. М. Калашникова

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, м. Київ, Україна

Резюме

Мета дослідження. Визначити віко-статеві та регіональні особливості динаміки захворюваності на меланому в Україні протягом 2010-2020 рр.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження стали офіційні статистичні дані звітів Центру медичної статистики Центру громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України «Показники захворюваності на злоякісні новоутворення та діяльність онкологічної служби в Україні», Національного канцер-реєстру за 2010-2020 рр.

Результати. Проаналізовано динаміку захворюваності на меланому населення України протягом 2010-2020 років. Вивчено віко-статеві особливості поширеності та первинної захворюваності на меланому, а також серед різних областей України.

Висновки. Поширеність меланому у 2020 р. становила 69,2 випадків на 100 тис.нас. і зросла протягом 10 років на 52,4 %. Негативна динаміка поширеності меланому торкнулася населення усіх без виключення областей України. Захворюваність на меланому складала 5,1 випадків на 100 тис.нас. (знизилась на 4,8 %). Захворюваність чоловіків нижча, ніж у жінок на 15,7 % (у 2010 – на 27,2 %), у чоловіків вона зросла на 6,3 %, у жінок – знизилась на 13,7 %. Випадки меланому втричі частіше зустрічаються у осіб пенсійного віку, ніж працездатного (14,1 проти 3,6 випадків на 100 тис.нас.). Актуальність вивчення захворюваності населення України тільки зростає, оскільки воєнні події збільшують ризики виникнення раку шкіри.

Ключові слова: злоякісні новоутворення, поширеність раку шкіри, захворюваність на меланому

ВСТУП

За останнє десятиліття кількість випадків раку шкіри, у т.ч. меланому, подвоїлася. Середньорічний темп приросту захворюваності на меланому у світі становить приблизно 5 % і поступається лише раку легенів серед усіх злоякісних пухлин [1]. Рак шкіри входить в десятку найбільш поширених онкологічних захворювань [2,3].

За даними ВООЗ [4] у 2020 році в світі було виявлено 324635 нових випадків меланому, які за абсолютною кількістю випадків серед усіх виявлених випадків злоякісних новоутворень посідають 17 місце; 46,4 % випадків зареєстровано в Європі.

Меланома – одна з найбільш агресивних злоякісних пухлин шкіри. За різними даними, захво-

рюваність на меланому шкіри становить від 1 до 30 випадків на 100 тис. населення за рік, а питома вага в структурі усіх злоякісних новоутворень шкіри 1-10 %, але вони призводять до вищої смертності (до 80 %). В останні роки відзначається значне зростання захворюваності на меланому шкіри в різних регіонах світу: показник щорічної захворюваності збільшується в різних країнах на 2,6-11,7 % [5,6], і ця тенденція, імовірно, збережеться і в майбутньому [7].

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Визначити віко-статеві та регіональні особливості динаміки захворюваності на меланому в Україні протягом 2010-2020 рр.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ

Матеріалами дослідження стали офіційні статистичні дані звітів Центру медичної статистики Центру громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України «Показники захворюваності на злоякісні новоутворення та діяльність онкологічної служби в Україні», Національного канцер-реєстру (Бюлетень «Рак в Україні», № 22) за 2010-2020 рр.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Меланома в загальній структурі поширеності новоутворень в Україні складає лише 2,6 %. У 2020 році було зареєстровано 28867 випадків меланоми, що складає 69,2 випадки на 100 тис.нас. проти 45,4 у 2010 році, тобто поширеність меланоми зросла на 52,4 %. Більше 5 років перебувають під диспансерним наглядом 63,4 % із загального числа зареєстрованих хворих (10 років тому – 59,9 %).

За останнє десятиріччя в Україні на 45 % знизилась летальність хворих з меланою (із 5,5 до 3 померлих на 100 хворих). Але за даними Національного канцер реєстру у 2020 році на меланому захворіло 2422 та померло 844 (у т.ч. і тих, що захворіли у попередні роки), тобто 34,8 % (у 2019 році 29,2 %) що значно перевищує такий показник у світі [8]. З числа вперше виявлених не прожили року 10,1 %.

Негативна динаміка поширеності меланоми торкнулася населення усіх без виключення облас-

тей України, але середньо-український рівень значно перевищили Полтавська, Миколаївська, Херсонська і Запорізька області (з показниками 90,3; 88,8; 88,7, 87,7 на 100 тис.нас. відповідно), тобто переважно південні області. Західні ж області вирізняються низькими рівнями поширеності меланоми і вочевидь низькими рівнями інсоляції (Чернівецька – 42,4; Закарпатська – 45,7; Волинська – 52,8; Рівненська – 55,8 на 100 тис.нас.). Найвищий же рівень поширеності меланоми зафіксовано в Києві (110,4 проти 66,4 випадків на 100 тис.нас.), що скоріш за все пов'язано із тяжінням хворих до якісної медичної допомоги. Найбільших негативних мін зазнала Полтавська обл., де поширеність стрибнула вдвічі, хоча 10 років тому була нижчою за загальний рівень по країні.

Меланома в загальній структурі вперше виявлених новоутворень складає лише 2,1 %. У 2020 році в Україні було виявлено 2304 випадки меланоми, що складає 5,1 випадків на 100 тис.нас. (на 4,8 % менше, ніж у 2010 році).

Первинна захворюваність частково відображає проблему з активним виявленням захворювань. Здавалося б, новоутворення на шкірі помітні, але пацієнти не звертаються своєчасно по допомогу. Тому при збільшенні відсотка виявлених випадків меланоми на профілактичних оглядах (за 20 років з 23,4 % до 37,7 %), майже вдвічі зменшилась частка виявлених у I-II стадії захворювань за рахунок збільшення частки виявлення хворих у III стадії (рис. 2).

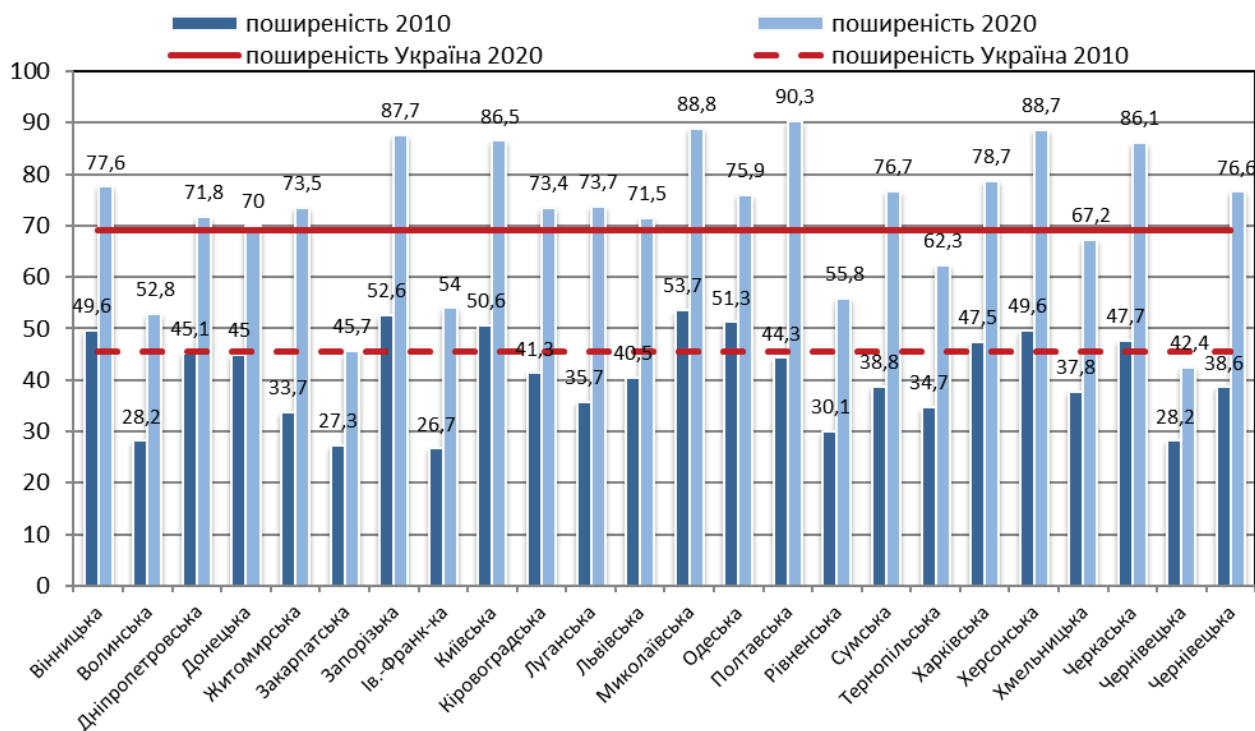

Рис. 1. Динаміка поширеності меланоми серед населення України в розрізі областей (2010-2020 рр., на 100 тис.нас.)

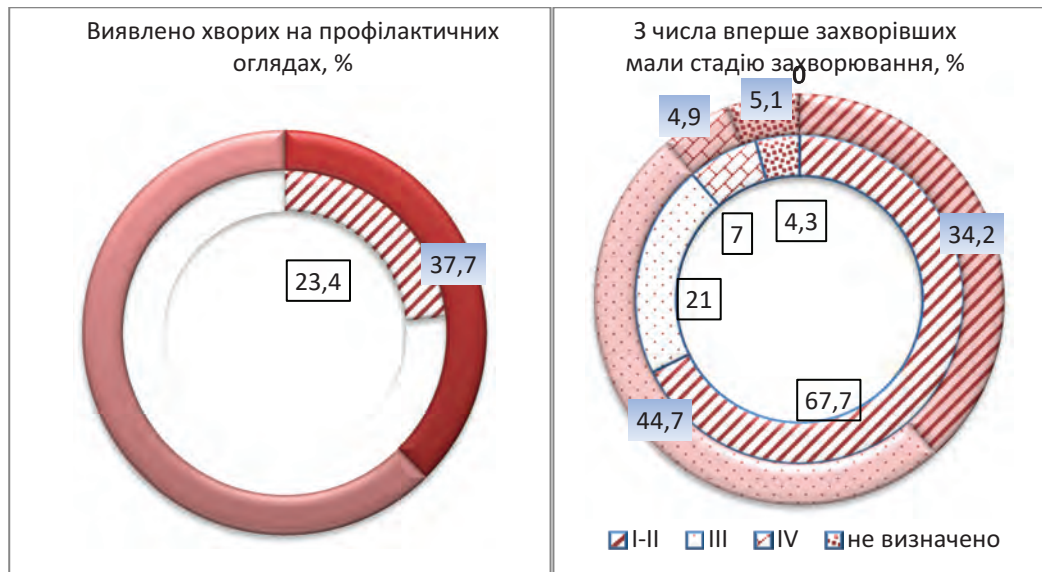

Рис. 2. Динаміка виявлення меланоми під час профілактичних оглядів (внутрішнє коло – 2000 р., зовнішнє – 2020 р.,%)

Динаміка первинної захворюваності на меланому протягом 2010-2020 рр. в розрізі областей представлена на рис. 3. Вона мала доволі різноспрямований характер: від зменшення захворюваності

в Одеській області на 24 % до зростання в Житомирській області на 63 %. В цілому при незначній позитивній динаміці у 10 областях захворюваність знизилась, в решті – зростає.

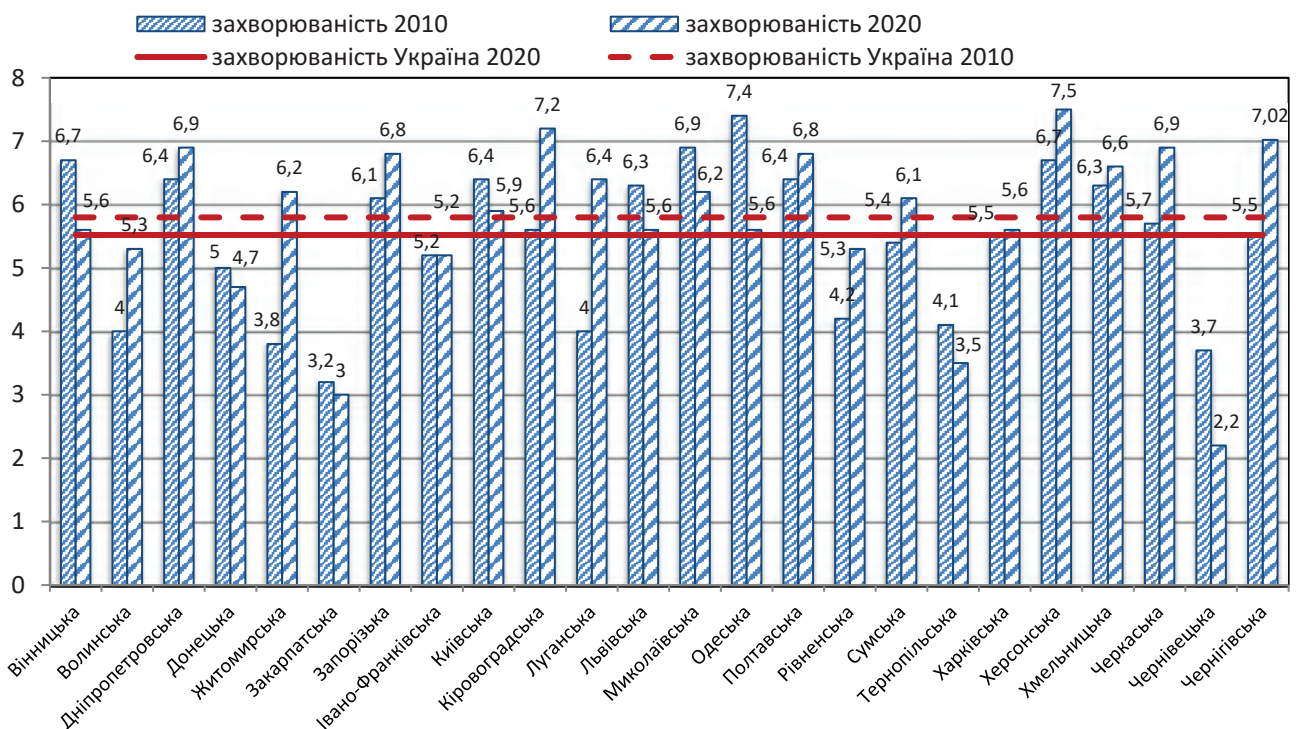

Рис. 3. Динаміка захворюваності на меланому серед населення України в розрізі областей (2010-2020 рр., на 100 тис.нас.)

Окремо були проаналізовані статеві особливості захворюваності на меланому (рис. 4): якщо в цілому захворюваність чоловіків нижча, ніж у жінок на 15,7 % (у 2010 – на 27,2 %), вона зростає на 6,3 %, в той час як у жінок – знизилась на 13,7 %, тобто чоловіки поступово наздоганяють жінок в за-

хворюваності на меланому. Такі розбіжності можна пояснити, з одного боку, захопленням жінок засмагою, з іншого боку – більш ретельним ставленням жінок до свого здоров'я (використання захисних кремів, частіше відвідування косметологів, які можуть звернути увагу клієнток до негараздів

зі шкірою). Однак є виключення по окремих областях України: так попри загальну позитивну тенденцію щодо жіночого населення, їх захворюваність на меланому помітно зростає в Кіровоградській, Чернігівській, Полтавській областях. У чоловічому ж населенні захворюваність навпаки зменши-

лась у Чернівецькій, Одеській, Полтавській, Миколаївській, Вінницькій.

Ретельний аналіз динаміки захворюваності по окремих областях України дає можливість диференційовано підійти до організації дерматологічної та онкологічної допомоги.

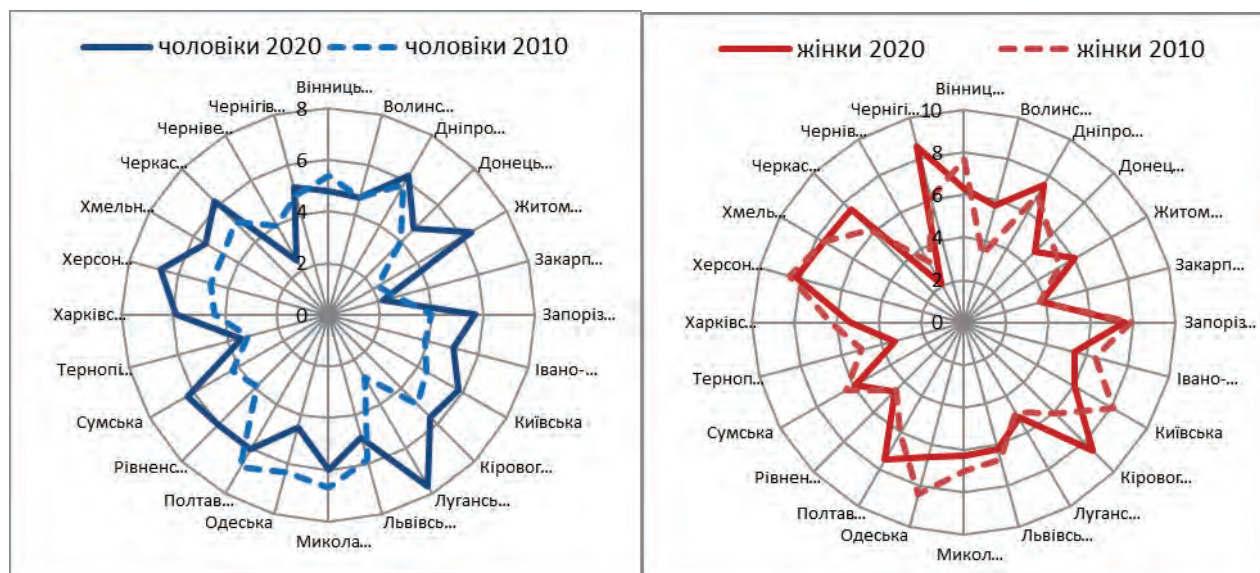
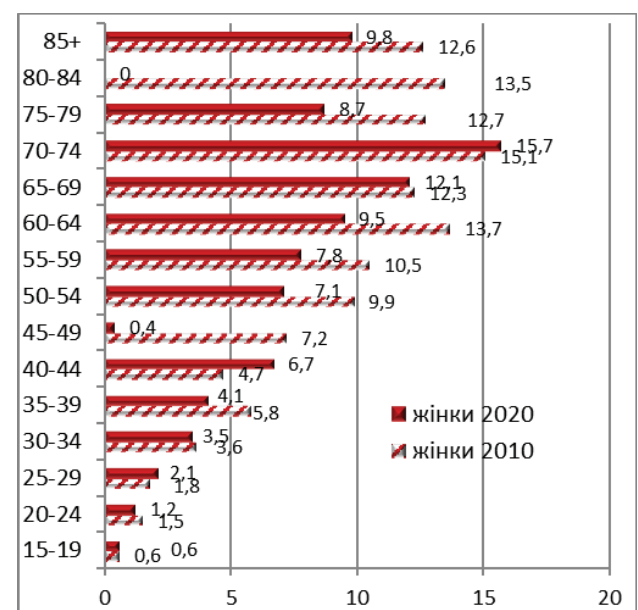
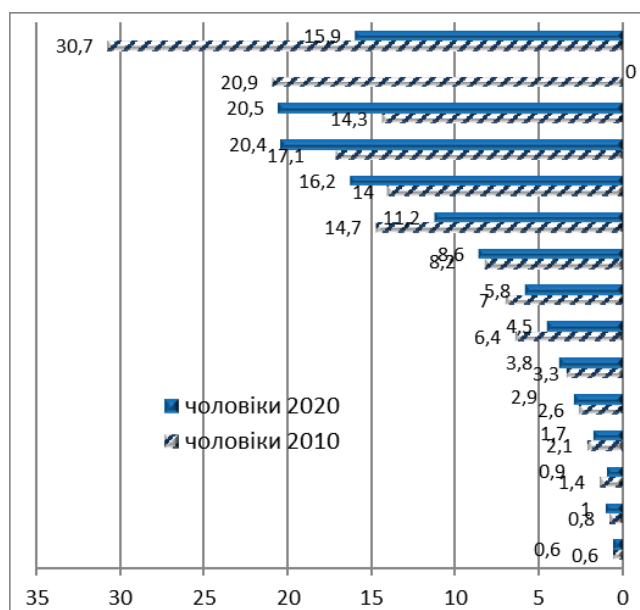

Рис. Динаміка первинної захворюваності на меланому серед чоловіків та жінок України в розрізі областей (2010-2020 рр., на 100 тис.нас.)

Аналіз вікових особливостей захворюваності на меланому показав, що випадки меланоми втричі частіше зустрічаються у осіб пенсійного віку, ніж працездатного (14,1 проти 3,6 випадків на 100 тис. нас.). Вивчення динаміки захворюваності на меланому в окремих віко-статевих групах виявило поступове зростання рівнів захворюваності з віком. Якщо серед

дитячого населення виявляється мінімальне число випадків (0,1-0,2 випадки на 100 тис.нас.), то у віці понад 70 років меланома зустрічається значно частіше – понад 20 випадків на 100 тис.нас. у чоловіків (у жінок понад 15 випадків). Особливу занепокоєність викликає група чоловіків від 65 до 80 років, де захворюваність за 10 років зростає в середньому на 17 %.

Динаміка віко-статевих показників захворюваності на меланому шкіри (2010-2020 рр., на 100 тис.нас.)

На меланому страждають переважно особи старше 65 років. Однак, за іншими даними [1] меланома – найбільш поширений вид раку у жінок віком 25-29 років та друга за частотою злоякісна пухлина (після раку грудної залози) у жінок вікової категорії 30-34 років. Пік розвитку меланоми припадає на вік 50 років.

Таким чином, актуальність вивчення захворюваності населення України тільки зростає, оскільки воєнні події збільшують ризики виникнення раку шкіри, відбувається значна міграція населення, порушуються звичні ланцюжки між лікарями та пацієнтами, зменшуються обсяги та доступність, а відповідно і якість медичної допомоги в цілому, і зокрема дерматологічної і онкологічної.

Переважає більшість наукових робіт навколо раку шкіри присвячена клінічним питанням діагностики і лікування меланоми, питанням профілактики, у т.ч. існує безліч науково-популярних видань, присвячених просвіті населення в питаннях самодіагностики новоутворень шкіри. Проте дієвість профілактики поки що можна оцінити як недостатню, що потребує вдосконалення з урахуванням сучасних потужних можливостей системи громадського здоров'я. Вивчення захворюваності населення є підґрунтям для визначення потреб у різних видах медичної допомоги для розробки моделей профілактики виникнення захворювань та їх ускладнень.

ВИСНОВКИ

Поширеність меланоми у 2020 р. серед населення України становила 69,2 випадків на 100 тис.нас. і зросла протягом 10 років на 52,4 %. Негативна динаміка поширеності меланоми торкнулася населення усіх без виключення областей України.

Захворюваність на меланому складала 5,1 випадків на 100 тис.нас. (на 4,8 % менше, ніж у 2010 році).

В цілому захворюваність чоловіків нижча, ніж у жінок на 15,7 % (у 2010 – на 27,2 %), у чоловіків вона зросла на 6,3 %, у жінок – знизилась на 13,7 %.

Випадки меланоми втричі частіше зустрічаються у осіб пенсійного віку, ніж працездатного (14,1 проти 3,6 випадків на 100 тис. нас.).

Актуальність вивчення захворюваності населення України тільки зростає, оскільки воєнні події збільшують ризики виникнення раку шкіри.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Подальшого аналізу потребує не тільки захворюваність на меланому, а й на неміломіні злоякісні новоутворення шкіри, які серед населення поширені значно більше.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ошивалова О. О. Профілактика раку шкіри. Клінічна онкологія. 2015. № 2(18). URL: <https://www.clinicaloncology.com.ua/article/13944/profilaktika-raku-shkiri>
2. Ashraf R., Afzal S., Rehman et al. Region-of-Interest Based Transfer Learning Assisted Framework for Skin Cancer Detection. IEEE Access. 2020. 8. P. 147858-147871.
3. Byrd A. L., Belkaid Y., Segre J. A. The Human Skin Microbiome. Nat. Rev. Microbiol. 2018. 16. P. 143-155.
4. Global Cancer Observatory: Cancer Today / Ferlay J., Ervik M., Lam F., et al. Lyon: International Agency for Research on Cancer. 2020. URL: <https://gco.iarc.fr/today>,
5. Key Statistics for Melanoma Skin Cancer. Am. Cancer Soc. URL: <https://www.cancer.org/content/dam/CRC/PDF/Public/8823.00.pdf>.
6. Методичні рекомендації з діагностики та лікування деяких захворювань при наданні телемедичних послуг (для лікарів загальної практики – сімейної медицини) / Ю. В. Вороненко, Т. М. Орабіна, Р. І. Моїсеєнко та ін. 2019. С. 30-69. URL: https://moz.gov.ua/uploads/2/14076-a5_2019_moz_shupik_forweb.pdf
7. Whiteman D. C., Green A. C., Olsen C. M. The Growing Burden of Invasive Melanoma: Projections of Incidence Rates and Numbers of New Cases in Six Susceptible Populations through 2031. J. Invest. Dermatol. 2016. 136(6). 1161-1171. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jid.2016.01.035>.
8. Імуноterapia при неоперабельній меланомі III-IV стадії. Здоров'я України, тематичний номер «Онкодерматологія». 2021. № 6(73). С. 5-6. URL: https://health-ua.com/multimedia/userfiles/files/2021/Onko_6_2021/Onko_6_2021_str_5_6.pdf

REFERENCES

- Oshyvalova, O.O. (2015). Profilaktyka raku shkiry. Klinichna onkologiya, 2(18). Available from: <https://www.clinicaloncology.com.ua/article/13944/profilaktika-raku-shkiri>
- Ashraf, R., Afzal, S., Rehman, et al. (2020). Region-of-Interest Based Transfer Learning Assisted Framework for Skin Cancer Detection. IEEE Access, 8, 147858-147871.
- Byrd, A.L., Belkaid, Y., Segre, J.A. (2018). The Human Skin Microbiome. Nat. Rev. Microbiol., 16, 143-155.
- Ferlay, J., Ervik, M., Lam, F., Colombet, M., Mery, L., Piñeros, M., et al. (2020). Global Cancer Observatory: Cancer Today. Lyon: International Agency for Research on Cancer. Kod dostupu: Available from: <https://gco.iarc.fr/today>,
- Key Statistics for Melanoma Skin Cancer. Am. Cancer Soc. Available from: <https://www.cancer.org/content/dam/CRC/PDF/Public/8823.00.pdf>.
- Voronenko, YU.V., Orabina, T.M., Moiseyenko, R.I. et al. (2019). Metodichni rekomendatsiyi z diahnozyky ta likuvannya deyakykh zakhvoryuvan' pry nadanni telemedychnykh posluh (dlya likariv zahal'noyi praktyky – simeynoyi medytsyny) [Methodological recommendations for the diagnosis and treatment of certain diseases in the provision of telemedicine services (for general practitioners – family medicine)]. 30-69. Available from: https://moz.gov.ua/uploads/2/14076-a5_2019_moz_shupik_forweb.pdf
- Whiteman, D.C., Green, A.C., Olsen, C.M. (2016). The Growing Burden of Invasive Melanoma: Projections of Incidence Rates and Numbers of New Cases in Six Susceptible Populations through 2031. J. Invest. Dermatol., 136(6), 1161-1171. Available from: <https://doi.org/10.1016/j.jid.2016.01.035>.
- Imunoterapiya pry neoperabel'niy melanomi III-IV stadiyi [Immunotherapy in neoperabel'niy melanoma III-IV stage] (2021). Health of Ukraine, thematic number «Oncodermatology», 6(73), 5-6. Available from: https://health-ua.com/multimedia/userfiles/files/2021/Onko_6_2021/Onko_6_2021_str_5_6.pdf

*Summary***ANALYSIS OF DYNAMICS OF REGIONAL AND AGE-GENDER CHARACTERISTICS OF MELANOMA INCIDENCE IN UKRAINE DURING 2010-2020****N. M. Kalashnykova**

Bogomolets National Medical University, Kyiv, Ukraine

The aim. To determine the age-sex and regional characteristics of the dynamics of melanoma incidence in Ukraine during 2010-2020.

Material and methods. The research materials were the official statistical data of the reports of the Center for Medical Statistics of the Central Hospital of the Ministry of Health of Ukraine «Incidence rates of malignant neoplasms and activities of the oncology service in Ukraine», the National Cancer Registry for 2010-2020.

Results. The dynamics of the incidence of melanoma in the population of Ukraine during 2010-2020 were analyzed. The age-sex characteristics of the prevalence and primary incidence of melanoma, as well as among different regions of Ukraine, were studied.

Conclusions. The prevalence of melanoma in 2020 was 69.2 cases per 100,000 people. and increased during 10 years by 52.4 %. The negative dynamics of the prevalence of melanoma affected the population of all regions of Ukraine without exception. The incidence of melanoma was 5.1 cases per 100,000 population. (decreased by 4.8 %). The incidence of men is lower than that of women by 15.7 % (in 2010 – by 27.2 %), in men, it increased by 6.3 %, and in women, it decreased by 13.7 %. Melanoma cases are three times more common in people of retirement age than in working age (14.1 versus 3.6 cases per 100,000 population). The relevance of studying the morbidity of the population of Ukraine is only increasing, as war events increase the risk of skin cancer.

Key words: malignant neoplasms, the prevalence of skin cancer, incidence of melanoma